

RÅDETS HENSTILLING**af 13. juli 2018****om Letlands nationale reformprogram for 2018 og med Rådets udtalelse om Letlands stabilitetsprogram for 2018**

(2018/C 320/13)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 121, stk. 2, og artikel 148, stk. 4,

som henviser til Rådets forordning (EF) nr. 1466/97 af 7. juli 1997 om styrkelse af overvågningen af budgetstillinger samt overvågning og samordning af økonomiske politikker ⁽¹⁾, særlig artikel 5, stk. 2,

som henviser til henstilling fra Europa-Kommissionen,

som henviser til beslutninger fra Europa-Parlamentet,

som henviser til konklusioner fra Det Europæiske Råd,

som henviser til udtalelse fra Beskæftigelsesudvalget,

som henviser til udtalelse fra Det Økonomiske og Finansielle Udvalg,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Social Beskyttelse,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Økonomisk Politik, og

som tager følgende i betragtning:

- (1) Den 22. november 2017 vedtog Kommissionen den årlige vækstundersøgelse, som markerede starten på det europæiske semester 2018 for samordning af de økonomiske politikker. Den tog behørigt hensyn til den europæiske søjle for sociale rettigheder, som blev proklameret af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen den 17. november 2017. Den 22. marts 2018 tilsluttede Det Europæiske Råd sig prioriteterne i den årlige vækstundersøgelse. Den 22. november 2017 vedtog Kommissionen på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 ⁽²⁾ ligeledes rapporten om varslingsmekanismen, hvori Letland ikke blev udpeget som en af de medlemsstater, for hvilke der skulle gennemføres en dybdegående undersøgelse. Samme dato vedtog Kommissionen ligeledes en henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet, som Det Europæiske Råd tilsluttede sig den 22. marts 2018. Den 14. maj 2018 vedtog Rådet henstillingen om den økonomiske politik i euroområdet ⁽³⁾ (»henstillingen vedrørende euroområdet«).
- (2) Da Letland har euroen som valuta, og i betragtning af de nære indbyrdes forbindelser mellem økonomierne i Den Økonomiske og Monetære Union, bør Letland sikre en fuldstændig og rettidig implementering af henstillingen vedrørende euroområdet som afspejlet i henstillingerne nedenfor, navnlig henstilling 1 og 2.
- (3) Den 7. marts 2018 blev landerapporten for Letland 2018 offentliggjort. Den indeholdt en vurdering af Letlands fremskridt med hensyn til gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger, som Rådet vedtog den 11. juli 2017 ⁽⁴⁾, opfølgningen på de landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget de foregående år, og opfyldelsen af Letlands nationale Europa 2020-mål.
- (4) Letland fremlagde sit nationale reformprogram for 2018 den 11. april 2018 og sit stabilitetsprogram for 2018 den 16. april 2018. For at tage hensyn til de indbyrdes sammenhænge mellem de to programmer er de blevet vurderet sammen.

⁽¹⁾ EFT L 209 af 2.8.1997, s. 1.⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 af 16. november 2011 om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer (EUT L 306 af 23.11.2011, s. 25).⁽³⁾ EUT C 179 af 25.5.2018, s. 1.⁽⁴⁾ EUT C 261 af 9.8.2017, s. 1.

- (5) Der er taget hensyn til de relevante landespecifikke henstillinger i programmeringen af de europæiske struktur- og investeringsfonde (»ESI-fondene«) for 2014-2020. I henhold til artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013⁽¹⁾ kan Kommissionen, hvis det er nødvendigt for at støtte gennemførelsen af relevante rådshenstillinger, anmode en medlemsstat om at evaluere og foreslå ændringer i sin partnerskabsaftale og sine relevante programmer. Kommissionen har redegjort nærmere for, hvordan den agter at anvende den nævnte bestemmelse, i retningslinjerne for anvendelsen af foranstaltninger, der knytter ESI-fondenes effektivitet til forsvarlig økonomisk styring.
- (6) Letland er i øjeblikket underlagt den forebyggende del af stabilitets- og vækstpakten. I sit stabilitetsprogram for 2018 har regeringen planlagt en forringelse af den samlede saldo fra et underskud på 0,5 % af BNP i 2017 til et underskud på 0,9 % af BNP i både 2018 og 2019, før det ventes at blive forbedret til 0,4 % af BNP i 2020 og 2021. Denne kurs ventes at være i overensstemmelse med den mellemfristede budgetmålsætning om et strukturelt underskud på 1 % af BNP og de afvigelser, der er tilladt i henhold til klausulerne om pensionsreformer og strukturreformer i sundhedssektoren. Det genberegnete⁽²⁾ underskud på den strukturelle saldo anslås at stige fra -1,2 % af BNP i 2017 til -1,7 % af BNP i 2018 for derefter at falde til -1,5 % af BNP i 2019. Ifølge stabilitetsprogrammet for 2018 ventes den offentlige gældskvote at falde fra 40,1 % af BNP i 2017 til 36 % i 2021. De fremskrivninger af BNP-væksten, der præsenteres i stabilitetsprogrammet for 2018, forekommer særdeles optimistiske for 2018 og realistiske for 2019 sammenlignet med Kommissionens prognose. Risiciene mod budgetstillingen vender i nedadgående retning som følge af den optimistiske prognose for udbyttet af de seneste foranstaltninger til at forbedre overholdelsen af skattereglerne.
- (7) Den 11. juli 2017 henstillede Rådet, at Letland skulle opfylde sin mellemfristende budgetmålsætning i 2018 under hensyntagen til de midlertidige afvigelser, der er tilladt i forbindelse med gennemførelsen af henholdsvis den systemiske pensionsreform og strukturreformerne. Dette svarer til en maksimal nominel vækst i de primære offentlige nettoudgifter⁽³⁾ på 6,0 % i 2018, svarende til en tilladt forringelse af den strukturelle saldo med 0,3 % af BNP. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2018 er der risiko for en væsentlig afvigelse fra den mellemfristede budgetmålsætning i 2018. Denne risiko kan imidlertid vise sig at være mindre udtalt i 2018 som følge af de positive resultater i 2017, som var bedre end ventet. Med udgangspunkt i Kommissionens forårsprognose 2018 er der ifølge sandsynlighedsredskabet stor usikkerhed om Letlands anslåede produktionsgab som beregnet ved den i fællesskab aftalte metode. Hvis dette bekræftes, vil der blive taget hensyn til disse faktorer i den efterfølgende vurdering for 2018, der foretages i foråret 2019.
- (8) Letland bør opfylde sin mellemfristede budgetmålsætning i 2019 under hensyntagen til den midlertidige afvigelse, der er tilladt for 2017-2019 i forbindelse med gennemførelsen af strukturreformen i sundhedssektoren. Dette svarer til en maksimal nominel vækst i de primære offentlige nettoudgifter på 4,3 % i 2019, svarende til en påkrævet forbedring af den strukturelle saldo med 0,4 % af BNP. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2018 er der risiko for en væsentlig afvigelse fra den påkrævede tilpasning i 2019 og i perioden 2018-2019 samlet set. Rådet er af den generelle opfattelse, at de nødvendige foranstaltninger bør træffes fra 2018 for at overholde bestemmelserne i stabilitets- og vækstpakten.
- (9) Indkomstuligheden er meget stor i Letland. Forholdet mellem indkomsten for de 20 % rigeste og de 20 % fattigste husstande var 6,3 i 2017, hvilket er blandt de højeste i Unionen, idet skatte- og socialsikringssystemets udligningseffekt er lavere. Der er foretaget en grundig gennemgang af Letlands skattesystem, og progressiviteten i den personlige indkomstskat er blevet øget; skatteken for lavtlønnede er imidlertid stadig forholdsvis stor og afholder folk fra at søge formel beskæftigelse. Skattereformen har haft begrænset virkning, når det kommer til at flytte skatten over på andre kilder, som er mindre skadelige for vækst, og til at opfylde det erklærede politiske mål om at øge skatteindtægternes andel af BNP. Det lave skatteprovenu i forhold til BNP begrænser de ressourcer, der er til rådighed til at levere offentlige tjenester og sikre social inklusion. Indtægtpotentialet ved beskatning af ejendom og kapital er underudnyttet sammenlignet med andre EU-lande. Trods en vis fremgang i bekæmpelsen af skatteunddragelse ligger der stadig en stor udfordring i at forbedre overholdelsen af skattereglerne.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320).

⁽²⁾ Den konjunkturkorregerede saldo, eksklusive engangsforanstaltninger og midlertidige foranstaltninger, der er genberegnet af Kommissionen efter den metode, der er aftalt i fællesskab.

⁽³⁾ De primære offentlige nettoudgifter består af de samlede offentlige udgifter minus renteudgifter, udgifter til EU-programmer, som fuldt ud modsvares af EU-midler, og ikkediskretionære ændringer i udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse. Nationalt finansierede faste bruttoinvesteringer udjævnes over en fireårsperiode. Diskretionære foranstaltninger på indtægtsiden eller lovbestemte indtægtsforøgelser er medregnet. Engangsforanstaltninger på både udgifts- og indtægtsiden modregnes.

- (10) Svagheder i socialsikringssystemet afspejles i den høje andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse og er tegn på udfordringer med hensyn til mindsteindkomst, pension og inklusion af personer med handicap. Fattigdomsprocenten blandt personer med handicap og ældre er steget de senere år og er blandt de højeste i Unionen. Reformen af mindsteindkomsten, som blev bebudet i 2014, er endnu ikke blevet gennemført, hvilket er til skade for de fattigste husstande. De sociale ydelser er kun steget minimalt og er stadig ikke tilstrækkelige. Grundbeløbet for ældrepension er ikke blevet hævet siden 2006. Andelen af personer, der lider alvorlige boligafsnit, er blandt de højeste i Unionen, og der er kun begrænset adgang til socialt boligbyggeri.
- (11) Arbejdsmarkedet strammes som følge af negativ befolkningsudvikling og emigration. Beskæftigelsesvæksten hæmmes af et faldende arbejdsudbud, men der er forskel på beskæftigelsesmulighederne i de forskellige regioner og på tværs af kvalifikationsniveauer. Det skrider fremad med at reformere undervisningsplanerne på de erhvervsrettede uddannelser, som skal tilpasse undervisningen til aktuelle kvalifikationsbehov. Det vil dog kræve en ekstra indsats at få reformen gennemført til fulde og at øge deltagelsen i både den grundlæggende og den løbende erhvervsuddannelse. Den nye tilgang med arbejdsbaseret læring er blevet indledt under inddragelse af arbejdsmarkedets parter og virksomheder. Kun få studerende er imidlertid indskrevet på ordningen. De voksnes deltagelse i undervisning er kun steget minimalt, og de arbejdsløses deltagelse i aktive beskæftigelsesforanstaltninger er lavere end i de fleste øvrige medlemsstater. Det vækker bekymring i lyset af den høje ledighed blandt ufaglærte. Set ud fra en større sammenhæng er det vigtigt at styrke arbejdsmarkedsparternes kapacitet for at øge deres inddragelse.
- (12) Der er foretaget reformer af sundhedssystemet. Den øgede finansiering af sundhedsplejen ventes at lette nogle af adgangshindringerne i forbindelse med årlige ydelsesbegrænsninger og lange ventetider. De offentlige midler til sundhed er imidlertid stadig langt under EU-gennemsnittet, og der skal stadig gennemføres foranstaltninger til at øge produktiviteten, herunder effektive forebyggende foranstaltninger, strømlining af hospitalssektoren, styrkelse af den primære pleje og målretning af kvalitetsledelse. Sundhedsresultaterne er relativt ringe, og der ligger stadig en udfordring i at sikre alle rettidig adgang til prisvenlig sundhedspleje. Den høje grad af egenbetaling og opdelingen af sundhedstjenesterne i to strenge (»fuld dækning« og »minimal dækning«) risikerer at forringe adgangsmulighederne for visse grupper og skabe endnu ringere sundhedsresultater.
- (13) Svagheder i forbindelse med reguleringen og ringe effektivitet og produktivitet i den offentlige forvaltning påvirker erhvervslivet negativt. I 2017 vedtog regeringen en ambitiøs reformplan om en mere strømlinet og professionel offentlig sektor, som sigter mod at øge effektiviteten ved at nedbringe antallet af ansatte og centralisere støttefunktionerne, og samtidig anvende en mere resultatbaseret aflønning og øge gennemsigtigheden. Planen vedrører imidlertid kun centraladministrationen, skønt der også kunne opnås betydelige effektivitetsgevinster på kommunalt plan. De statsejede virksomheder, som udgør en betydelig del af økonomien, koordineres på regeringsniveau. Mens de virksomheder, der ejes af staten, er underlagt en centraliseret selskabsstyring, er havnene og andre kommunalt ejede virksomheder ikke underlagt denne ordning.
- (14) Korruption påvirker fortsat erhvervsklimaet, og systemet til at håndtere interessekonflikter er stadig rigtigt og formalistisk. Forhalingen af lovgivningen til beskyttelse af whistleblowere skader den offentlige forvaltnings ansvarlighed og effektivitet. Insolvenslovgivningen er blevet væsentligt styrket i de senere år og har nedbragt mulighederne for misbrug. Rådet for retsvæsenet har imidlertid fremmet efterforskningen af anklager om tidligere tilfælde af misbrug af insolvenssystemet ved at gennemgå visse sager. Det har anbefalet at forbedre vurderingen af dommernes kvalifikationer og gennemgå de gældende disciplinære foranstaltninger.
- (15) Lettiske banker, som betjener ikke-residente kunder, er i høj risiko for at være involveret i hvidvask af penge. Det udfordrer Letlands finansielle systems integritet og kan skade dets omdømme og indvirke negativt på investeringer og økonomisk vækst. Reglerne for bekæmpelse af hvidvask af penge er for nylig blevet styrket; det vil imidlertid kræve en vedvarende indsats at opnå varige forbedringer. Letland vedtog for nylig en ny lov med henblik på betydeligt at begrænse den lettiske finanssektors eksponering for risikoen for hvidvask af penge. Nogle af de centrale elementer vil sikre en øget udveksling af oplysninger mellem finansinstitutter og retshåndhævende myndigheder og begrænse omfanget af transaktioner med skuffeselskaber. Lovens konsekvenser og effektivitet vil skulle overvåges nøje.
- (16) Som led i det europæiske semester 2018 har Kommissionen gennemført en omfattende analyse af Letlands økonomiske politik, som blev offentliggjort i landerapporten for 2018. Den har også vurderet stabilitetsprogrammet for 2018, det nationale reformprogram for 2018 og de foranstaltninger, der er truffet som opfølgning på de henstillinger, der er blevet rettet til Letland de foregående år. Kommissionen har ikke blot taget

hensyn til deres relevans for en holdbar finanspolitik og socioøkonomisk politik i Letland, men også til, i hvilket omfang de overholder EU-regler og -retningslinjer, da der er behov for at styrke den samlede økonomiske styring i Unionen ved på EU-plan at give input til de kommende nationale beslutninger.

- (17) Rådet har på baggrund af denne vurdering gennemgået stabilitetsprogrammet for 2018, og dets holdning ⁽¹⁾ afspejles især i henstilling 1 nedenfor,

HENSTILLER, at Letland i 2018 og 2019 iværksætter tiltag med henblik på at:

1. Opfylde den mellemfristede budgetmålsætning i 2019 under hensyntagen til de midlertidige afvigelser, der er tilladt i forbindelse med gennemførelsen af strukturreformer. Sænke beskatningen af lavtlønnede ved at flytte skatten over på andre kilder, især kapital og fast ejendom, og ved at forbedre overholdelsen af skattereglerne.
2. Øge tilstrækkeligheden af grundbeløbene for indkomstydelse og ældrepension og af indkomststøtten til personer med handicap. Øge de erhvervsrettede uddannelsers arbejdsmarkedsrelevans og fremme opkvalificeringen af ufaglærte arbejdstagere og arbejdssøgende. Forbedre adgangsmulighederne til samt kvaliteten og omkostningseffektiviteten af sundhedssystemet.
3. Øge effektiviteten i den offentlige sektor, navnlig hvad angår de lokale myndigheder og statsejede virksomheder. Øge den offentlige forvaltnings ansvarlighed ved at beskytte whistleblowere, forhindre interessekonflikter og følge op på resultaterne af den igangværende undersøgelse af tidligere sager om insolvens.

Udfærdiget i Bruxelles, den 13. juli 2018.

På Rådets vegne

H. LÖGER

Formand

⁽¹⁾ I henhold til artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 1466/97.